

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

29. července 2019*

„Řízení o předběžné otázce – Veřejné zakázky – Přezkumná řízení – Směrnice 89/665/EHS – Směrnice 92/13/EHS – Právo na účinnou soudní ochranu – Zásady efektivity a rovnocennosti – Návrh na obnovu řízení v případě soudních rozhodnutí porušujících unijní právo – Odpovědnost členských států za porušení unijního práva vnitrostátními soudy – Posouzení nahraditelné škody“

Ve věci C-620/17,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Székesfehérvári Törvényszék (soud v Székesfehérváru, Maďarsko) ze dne 24. října 2017, došlým Soudnímu dvoru dne 2. listopadu 2017, v řízení

Hochtief Solutions AG Magyarországi Fióktelepe

proti

Fővárosi Törvényszék,

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení M. Vilaras (zpravodaj), předseda senátu, K. Jürimäe, D. Šváby, S. Rodin a N. Piçarra, soudci,
generální advokát: M. Bobek,

vedoucí soudní kanceláře: I. Illéssy, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 21. listopadu 2018,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Hochtief Solutions AG Magyarországi Fióktelepe G. M. Tóthem a I. Vargou, úgynédek,
- za Fővárosi Törvényszék H. Beerné Vörös a K. Bőke, jako zmocněnkyněmi, jakož i G. Barabásem, bÍró,
- za maďarskou vládu M. Z. Fehérem a G. Koósem, jako zmocněnci,
- za řeckou vládu M. Tassopoulou, D. Tsagkaraki a G. Papadaki, jako zmocněnkyněmi,
- za polskou vládu B. Majczynou, jako zmocněncem,
- za Evropskou komisi A. Tokárem, H. Krämerem a P. Ondrůškem, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: maďarština.

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 30. dubna 2019,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 4 odst. 3 SEU, čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU, článku 49 SFEU, článku 47 Listiny základních práv Evropské unie, směrnice Rady 89/665/EHS ze dne 21. prosince 1989 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přezkumného řízení při zadávání veřejných zakázek na dodávky a stavební práce (Úř. věst. 1989, L 395, s. 33; Zvl. vyd. 06/01, s. 246), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/66/ES ze dne 11. prosince 2007 (Úř. věst. 2007, L 335, s. 31) (dále jen „směrnice 89/665“), směrnice Rady 92/13/EHS ze dne 25. února 1992 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se uplatňování pravidel Společenství pro postupy při zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a telekomunikací (Úř. věst. 1992, L 76, s. 14; Zvl. vyd. 06/01, s. 315), ve znění směrnice 2007/66 (dále jen „směrnice 92/13“), směrnice Rady 93/37/EHS ze dne 14. června 1993 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce (Úř. věst. 1993, L 199, s. 54; Zvl. vyd. 06/02, s. 163), jakož i zásad přednosti, rovnocennosti a efektivity unijního práva.
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společnostmi Hochtief Solutions AG Magyarországi Fióktelepe (dále jen „Hochtief Solutions“) a Fővárosi Törvényészék (soud hlavního města Budapešti, Maďarsko) ve věci škody, kterou tento soud údajně způsobil společnosti Hochtief Solutions při výkonu svých soudních pravomocí.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Článek 1 odst. 1 třetí pododstavec a odst. 3 směrnice 89/665, který má totožné znění jako čl. 1 odst. 1 třetí pododstavec a odst. 3 směrnice 92/13, stanoví:

„1. [...]

Pokud jde o zakázky, které spadají do oblasti působnosti směrnice [Evropského parlamentu a Rady] 2004/18/ES [ze dne 31. března 2004 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby (Úř. věst. 2004, L 134, s. 114)], přijmou členské státy opatření nezbytná k zajištění možnosti účinného, a zejména co nejrychlejšího přezkumu rozhodnutí veřejných zadavatelů v souladu s podmínkami stanovenými v člancích 2 až 2f této směrnice z důvodu, že těmito rozhodnutími bylo porušeno právo Společenství [Unie] v oblasti zadávání veřejných zakázek nebo vnitrostátní předpisy je provádějící.

[...]

3. Členské státy zajistí, aby bylo přezkumné řízení podle prováděcích pravidel, která mohou členské státy samy stanovit, dostupné alespoň každé osobě, která má nebo měla zájem na získání určité zakázky a které v důsledku domnělého protiprávního jednání vznikla nebo hrozí škoda.“
- 4 Článek 2 odst. 1 směrnice 89/665 stanoví:

„Členské státy zajistí, aby opatření přijímaná v souvislosti s přezkumným řízením uvedeným v článku 1 stanovila pravomoci

- a) přijímat co nejrychleji prostřednictvím předběžných postupů předběžná opatření směřující k nápravě domnělého protiprávního jednání nebo k zabránění dalšímu poškozování dotčených zájmů, včetně opatření vedoucích k pozastavení nebo zajištění pozastavení daného zadávacího řízení nebo výkonu rozhodnutí učiněného veřejným zadavatelem;
- b) zrušit protiprávní rozhodnutí nebo zajistit jeho zrušení, včetně odstranění diskriminačních technických, hospodářských nebo finančních specifikací ve výzvě k podání nabídek, v zadávací dokumentaci nebo v jakýchkoliv dalších dokumentech souvisejících se zadávacím řízením;
- c) přiznat náhradu škody osobám poškozeným protiprávním jednáním.

[...]“

5 Článek 2 odst. 1 směrnice 92/13 stanovil:

„Členské státy zajistí, aby opatření přijímaná v souvislosti s přezkumným řízením uvedeným v článku 1 zahrnovala pravomoci

bud’:

- a) přijímat co nejrychleji prostřednictvím předběžných postupů předběžná opatření směřující k nápravě domnělého protiprávního jednání nebo k zabránění dalšímu poškozování dotčených zájmů, včetně opatření vedoucích k pozastavení nebo zajištění pozastavení daného zadávacího řízení nebo výkonu rozhodnutí učiněného zadavatelem;
- b) zrušit protiprávní rozhodnutí nebo zajistit jeho zrušení, včetně odstranění diskriminačních technických, hospodářských nebo finančních specifikací ve vyhlášení zadávacího řízení, v pravidelném předběžném oznámení, v oznámení o existenci zkušebního systému, ve výzvě k účasti v soutěži, v zadávací dokumentaci nebo v jakýchkoliv dalších dokumentech souvisejících se zadávacím řízením;

nebo:

- c) přijímat jiná opatření, než která jsou uvedena v písmenech a) a b) co nejrychleji prostřednictvím předběžných postupů nebo, je-li to nezbytné, prostřednictvím konečného řízení ve věci, směřujících k nápravě zjištěného protiprávního jednání a k zabránění poškozování příslušných zájmů, zejména platebním příkazem v určité výši v případech, kdy protiprávní jednání nebylo napraveno nebo mu nebylo zabráněno.

Členské státy mohou učinit tuto volbu buď pro všechny zadavatele, nebo pro určité kategorie zadavatelů na základě objektivních kritérií; v každém případě musí být zachována účinnost opatření přijatých k zabránění poškození dotčených zájmů;

- d) přiznat náhradu škody osobám poškozeným protiprávním jednáním v obou výše uvedených případech.

Členské státy mohou stanovit, pokud to jejich vnitrostátní právo vyžaduje a za předpokladu, že existují orgány s odpovídajícími pravomocemi, že pokud je nárok na náhradu škody uplatňován na základě skutečnosti, že rozhodnutí bylo protiprávní, musí být napadené rozhodnutí nejprve zrušeno nebo prohlášeno za protiprávní.“

Maďarské právo

- 6 Ustanovení § 260 polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (zákon III z roku 1952, občanský soudní řád, dále jen „občanský soudní řád“) stanoví:

„1. Proti pravomocnému rozsudku lze podat návrh na obnovu řízení, pokud:

- a) účastník předloží skutečnosti nebo důkazy či konečné soudní nebo správní rozhodnutí, které soud v průběhu předcházejícího řízení nezohlednil, za podmínky, že by v případě, že by tyto skutečnosti, důkazy nebo rozhodnutí byly původně zohledněny, přivodily rozhodnutí pro tohoto účastníka příznivější;

[...]

2. Podle odst. 1 písm. a) výše bude kterýkoli účastník oprávněn podat návrh na obnovu řízení pouze tehdy, pokud tam uvedenou skutečnost, důkaz nebo rozhodnutí nebyl schopen uvést v průběhu předcházejícího řízení bez vlastního zavinění.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 7 Dne 25. července 2006 zveřejnilo Észak-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság (ředitelství ochrany životního prostředí a vodního hospodářství pro oblast Severního Zadunají, Maďarsko) (dále jen „zadavatel“) v *Úředním věstníku Evropské unie*, řadě S pod číslem 139-149235 výzvu k vyjádření zájmu o veřejnou zakázku na stavební práce týkající se rozvoje dopravní infrastruktury v intermodálním středisku vnitrostátního obchodního přístavu Győr-Gönyű (Maďarsko), a to ve zkráceném řízení podle kapitoly IV közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény (zákon č. CXXIX z roku 2003 o zadávání veřejných zakázek).
- 8 Bod III.2.2 výzvy k vyjádření zájmu týkající se hospodářských a finančních předpokladů uváděl, „že uchazeč nebo subdodavatel [...], který vykázal za poslední tři hospodářské roky v rozvaze více než jedenkrát ztrátu, nesplňuje podmínky způsobilosti“.
- 9 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že jelikož společnost Hochtief Solutions toto kritérium nesplňovala, napadla jeho zákonnost u Közbeszerzési Döntőbizottság (rozhodčí komise pro zadávání veřejných zakázek, Maďarsko) (dále jen „rozhodčí komise“), přičemž tvrdila, že je toto kritérium jednak diskriminační a současně není samo o sobě způsobilé vypovídat o finančních předpokladech uchazeče.
- 10 Rozhodčí komise zčásti vyhověla stížnosti společnosti Hochtief Solutions a uložila zadavateli pokutu ve výši 8 000 000 maďarských forintů (HUF) (přibližně 24 500 eur), avšak neshledala uvedené kritérium nezákonným.
- 11 Dne 2. října 2006 podala společnost Hochtief Solutions návrh na soudní přezkum rozhodnutí rozhodčí komise k Fővárosi Bíróság (soud v Budapešti, Maďarsko), který měl za to, že hospodářský výsledek vykázaný v rozvaze vypovídá o hospodářských a finančních předpokladech, a proto daný návrh na soudní přezkum zamítl.
- 12 Dne 4. června 2010 se společnost Hochtief Solutions proti rozsudku soudu prvního stupně odvolala k Fővárosi Ítéltábla (odvolací soud hlavního města Budapešti, Maďarsko), který se rozhodl přerušit řízení a předložit Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.

- 13 V rozsudku ze dne 18. října 2012, *Édukövízig a Hochtief Construction* (C-218/11, EU:C:2012:643) Soudní dvůr zejména rozhodl, že čl. 44 odst. 2 a čl. 47 odst. 1 písm. b) směrnice 2004/18 musí být vykládány tak, že zadavatel je oprávněn vyžadovat minimální úroveň hospodářských a finančních předpokladů s odkazem na jeden nebo několik konkrétních údajů rozvahy, jestliže jsou tyto údaje objektivně způsobilé vypovídat o těchto předpokladech hospodářského subjektu a jestliže je tato úroveň přizpůsobena významu dotyčné zakázky v tom smyslu, že je objektivně pozitivním ukazatelem existence hospodářského a finančního základu, který postačuje k tomu, aby byla tato zakázka úspěšně provedena, avšak nejde nad rámec toho, co je k tomuto účelu nezbytné, přičemž požadavek minimální úrovně hospodářských a finančních předpokladů nelze v zásadě odmítnout jen z toho důvodu, že se tato úroveň odvíjí od údaje z rozvahy, ohledně kterého mohou mezi právními úpravami jednotlivých členských států existovat rozdíly.
- 14 *Fővárosi Törvényszék* (soud hlavního města Budapešti), který mezitím nahradil *Fővárosi Ítéltábla* (odvolací soud hlavního města Budapešti), po zohlednění tohoto rozsudku Soudního dvora potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl, že kritérium, které zadavatel použil k posouzení hospodářských a finančních požadavků, není diskriminační.
- 15 Dne 13. září 2013 podala společnost *Hochtief Solutions* proti rozsudku *Fővárosi Törvényszék* (soud hlavního města Budapešti) kasační opravný prostředek ke *Kúria* (Nejvyšší soud, Maďarsko), v němž tvrdila, že hospodářský výsledek vykázaný v rozvaze neumožňuje zadavateli získat na jeho základě reálný a objektivní obraz hospodářské a finanční situace uchazeče. Tato společnost dále požádala *Kúria* (Nejvyšší soud), aby znovu Soudnímu dvoru předložil žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.
- 16 Rozsudkem ze dne 19. března 2014 však *Kúria* (Nejvyšší soud) opravný prostředek zamítl s tím, že tento důvod byl uplatněn opožděně, neboť společnost *Hochtief Solutions* tuto otázku nevznesla ve své původní správní stížnosti k rozhodčí komisi, ale až v následných vyjádřeních.
- 17 Dne 25. července 2014 podala společnost *Hochtief Solutions* proti rozsudku *Kúria* (Nejvyšší soud) ústavní stížnost k *Alkotmánybíróság* (Ústavní soud, Maďarsko), v níž požadovala, aby byl tento rozsudek prohlášen za protiústavní a zrušen. Tato ústavní stížnost byla usnesením ze dne 9. února 2015 odmítnuta jako nepřijatelná.
- 18 Mezitím dne 26. listopadu 2014 podala společnost *Hochtief Solutions* k *Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (soud pro správní a pracovní spory hlavního města Budapešti, Maďarsko) návrh na obnovu řízení proti rozsudku *Fővárosi Törvényszék* (soud hlavního města Budapešti) uvedenému v bodě 14 tohoto rozsudku.
- 19 Podle informací uvedených předkládajícím soudem společnost *Hochtief Solutions* na podporu svého návrhu na obnovu řízení tvrdila, že otázka, zda je hospodářský výsledek vykázaný v rozvaze ukazatelem způsobilým vypovídat o hospodářských a finančních předpokladech uchazeče, ani rozsudek ze dne 18. října 2012, *Édukövízig a Hochtief Construction* (C-218/11, EU:C:2012:643), nebyly v konečném výsledku vůbec zkoumány. Podle společnosti *Hochtief Solutions* představovalo toto opomenutí „skutečnost“ ve smyslu čl. 260 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu, která odůvodňuje zahájení obnovy řízení, v němž byl vydán rozsudek *Fővárosi Törvényszék* (soud hlavního města Budapešti). Společnost *Hochtief Solutions* totiž zejména na základě rozsudku ze dne 13. ledna 2004, *Kühne & Heitz* (C-453/00, EU:C:2004:17, body 26 a 27) tvrdila, že v případě, kdy v původním řízení nebylo možné z důvodu opožděnosti tohoto řízení zohlednit rozsudek Soudního dvora, může a musí být tento rozsudek zkoumán v rámci obnovy řízení.
- 20 Přestože společnost *Hochtief Solutions* požádala *Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (soud pro správní a pracovní spory hlavního města Budapešti), aby předložil Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ohledně otázek vznesených v rámci obnovy řízení, uvedený soud této žádosti nevyhověl a zamítl návrh na obnovu řízení, neboť měl za to, že skutečnosti a důkazy předložené společností *Hochtief Solutions* nebyly nové.

- 21 Společnost Hochtief Solutions následně podala proti usnesení o zamítnutí návrhu na obnovu řízení k Fővárosi Törvényszék (soud hlavního města Budapešti) odvolání, v němž navrhla, aby tento soud rozhodl o povolení obnovy řízení a nařídil přezkum daného usnesení po věcné stránce a dále aby předložil Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.
- 22 Usnesením ze dne 18. listopadu 2015 Fővárosi Törvényszék (soud hlavního města Budapešti) potvrdil usnesení vydané v prvním stupni Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (soud pro správní a pracovní spory hlavního města Budapešti).
- 23 Společnost Hochtief Solutions tedy podala k předkládajícímu soudu, Székesfehérvári Törvényszék (soud v Székesfehérváru, Maďarsko), žalobu na náhradu škody, kterou jí údajně způsobil Fővárosi Törvényszék (soud hlavního města Budapešti) při výkonu svých soudních pravomocí. V tomto ohledu tvrdí, že jí nebylo umožněno dosáhnout toho, aby mohly být v souladu s unijním právem zohledněny skutečnosti a okolnosti, které uplatnila před rozhodčí komisí i v původním řízení, ale které tato komise ani soudy, u nichž bylo toto řízení zahájeno, neposoudily. Tím podle ní maďarské orgány pověřené uplatňováním práva zbavily práva, jež jsou zaručena příslušnými pravidly unijního práva, jejich podstaty.
- 24 Za těchto okolností se Székesfehérvári Törvényszék (soud v Székesfehérváru) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Mají být základní zásady a ustanovení unijního práva (zejména čl. 4 odst. 3 SEU a požadavek jednotného výkladu), jak je vyložil Soudní dvůr Evropské unie zejména v rozsudku [ze dne 30. září 2003, Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513)] vykládány v tom smyslu, že určení odpovědnosti soudu členského státu, který v posledním stupni rozhodne rozsudkem, který porušuje unijní právo, se zakládá výhradně na vnitrostátním právu či na kritériích stanovených vnitrostátním právem? Mají být v případě záporné odpovědi základní zásady a ustanovení unijního práva, a konkrétně tři kritéria pro určení odpovědnosti ‚státu‘, které Soudní dvůr formuloval v [rozsudku ze dne 30. září 2003, Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513),] vykládány v tom smyslu, že splnění podmínek pro odpovědnost členského státu za porušení unijního práva, kterého se dopustily soudy tohoto státu, se má posuzovat na základě vnitrostátního práva?
- 2) Mají být základní zásady a ustanovení unijního práva (zejména čl. 4 odst. 3 SEU a požadavek na účinnou soudní ochranu), a konkrétně rozsudky Soudního dvora týkající se odpovědnosti členského státu [ze dne 19. listopadu 1991, Francovich a další (C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428), ze dne 5. března 1996, Brasserie du pêcheur a Factortame (C-46/93 a C-48/93, EU:C:1996:79), a ze dne 30. září 2003, Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513)] vykládány v tom smyslu, že nabytí právní moci rozsudků, které porušují unijní právo, vydaných soudy členského státu, které rozhodovaly v posledním stupni, vylučuje určení odpovědnosti členského státu za škodu?
- 3) Je s ohledem na směrnici [89/665] a na směrnici [92/13] přezkumné řízení při zadávání veřejných zakázek přesahujících prahové hodnoty [stanovené unijním právem] a soudní přezkum správního rozhodnutí vydaného v uvedeném řízení relevantní pro účely unijního práva? Je v případě kladné odpovědi unijní právo a judikatura Soudního dvora [mimo jiné rozsudky ze dne 13. ledna 2004, Kühne & Heitz (C-453/00, EU:C:2004:17), a ze dne 16. března 2006, Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178), a zejména rozsudek ze dne 10. července 2014, Impresa Pizzarotti (C-213/13, EU:C:2014:2067),] relevantní, pokud jde o nutnost připustit obnovu řízení jako mimořádný opravný prostředek, který vyplývá z vnitrostátního práva, v souvislosti se soudním přezkumem správního rozhodnutí vydaného v onom přezkumném řízení při zadávání veřejných zakázek?
- 4) Mají být směrnice týkající se přezkumného řízení při zadávání veřejných zakázek (konkrétně směrnice [89/665] a směrnice 92/13) vykládány v tom smyslu, že jim neodporuje vnitrostátní právní úprava, která vnitrostátním soudům, které projednávají spor v původním řízení, a dokonce i vnitrostátním soudům, které rozhodují v řízení zahájeném na návrh na obnovu řízení podaný

proti rozhodnutí vydanému v původním řízení, umožňuje nezohlednit skutečnost, která má být zkoumána podle rozsudku Soudního dvora vydaného v řízení o žádosti o předběžné otázce v souvislosti s přezkumným řízením při zadávání veřejných zakázek?

- 5) Mají být směrnice [89/665], a konkrétně její čl. 1 odst. 1 a 3, a směrnice [92/13], a konkrétně její články 1 a 2 – zvláště s ohledem na [rozsudky ze dne 13. ledna 2004, Kühne & Heitz (C-453/00, EU:C:2004:17), ze dne 16. března 2006, Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178), ze dne 12. února 2008, Kempster (C-2/06, EU:C:2008:78), ze dne 4. června 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350), a ze dne 10. července 2014, Impresa Pizzarotti (C-213/13, EU:C:2014:2067)] – vykládány v tom smyslu, že je v souladu s uvedenými směrnicemi, s požadavkem na účinnou soudní ochranu a se zásadou rovnocennosti a efektivitu taková vnitrostátní právní úprava nebo její uplatňování, podle které navzdory tomu, že rozsudek Soudního dvora vydaný v řízení o žádosti o předběžné otázce před vydáním rozsudku v řízení ve druhém stupni poskytl relevantní výklad ustanovení unijního práva, soud rozhodující ve věci samé výklad odmítne z důvodu jeho opožděnosti a soud projednávající návrh na obnovu řízení později rozhodne, že není přípustný?
- 6) Pokud musí být na základě vnitrostátního práva povolena obnova řízení v zájmu obnovení ústavnosti na základě nového rozhodnutí Ústavního soudu, neměla by v souladu se zásadou rovnocennosti a zásadou stanovenou v [rozsudku ze dne 26. ledna 2010, Transportes Urbanos y Servicios Generales (C-118/08, EU:C:2010:39),] být povolena obnova řízení v případě, kdy z důvodu ustanovení vnitrostátního práva o procesních lhůtách v původním řízení nebylo možné zohlednit rozsudek Soudního dvora?
- 7) Mají být směrnice [89/665], konkrétně pak její čl. 1 odst. 1 a 3, a směrnice [92/13], konkrétně pak její články 1 a 2, s ohledem na [rozsudek ze dne 12. února 2008, Kempster (C-2/06, EU:C:2008:78), podle kterého se jednotlivec nemusí výslovně dovolávat judikatury Soudního dvora, vykládány v tom smyslu, že přezkumné řízení při zadávání veřejných zakázek upravené uvedenými směrnicemi lze zahájit jen na základě opravného prostředku, který obsahuje výslovný popis porušené ustanovení týkající se zadávání veřejných zakázek – konkrétní článek a odstavec – jinými slovy, že v přezkumném řízení při zadávání veřejných zakázek lze přezkoumat pouze protiprávní jednání, které navrhovatel uvedl s odkazem na porušené ustanovení týkající se zadávání veřejných zakázek – konkrétní článek a odstavec – a orgán nebo soud poté rozhodne o návrhu podle jeho obsahu, zatímco v kterémkoli jiném správním a občanském soudním řízení stačí, aby jednotlivec uvedl skutková tvrzení a důkazy uvedené na jejich podporu?
- 8) Má být požadavek týkající se dostatečně závažného porušení stanovený v rozsudcích [ze dne 30. září 2003, Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513), a ze dne 13. června 2006, Traghetti del Mediterraneo (C-173/03, EU:C:2006:391)] vykládán v tom smyslu, že o takové porušení nejde, pokud soud rozhodující v posledním stupni ve zjevném rozporu s ustálenou judikaturou Soudního dvora, která byla citovaná s nejvyšší mírou podrobnosti – a která se dokonce opírá o různá právní stanoviska – zamítne žádost jednotlivce o podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se nezbytnosti připustit obnovu řízení, a to na základě absurdního odůvodnění, že unijní právo – v tomto případě konkrétně směrnice [89/665] a směrnice [92/13] – neobsahuje ustanovení, která by upravovala obnovu řízení, ačkoli tato nezbytnost byla rovněž dokázána do nejmenšího detailu v relevantní judikatuře Soudního dvora, a to včetně [rozsudku ze dne 10. července 2014, Impresa Pizzarotti (C-213/13, EU:C:2014:2067)], v němž se právě v souvislosti s postupem zadávání veřejných zakázek konstatuje, že je obnova řízení nezbytná? S přihlédnutím k [rozsudku ze dne 6. října 1982, Cilfit a další (283/81, EU:C:1982:335)], s jakou mírou podrobnosti musí vnitrostátní soud odůvodnit nepřipuštění obnovy řízení, pokud se odkloní od závazného právního výkladu Soudního dvora?

- 9) Mají být zásada účinné soudní ochrany a zásada rovnocennosti uvedené v článku 19 a čl. 4 odst. 3 SEU, svoboda usazování a volný pohyb služeb zakotvené v článku 49 SFEU a směrnice [93/37], jakož i směrnice [89/665], [92/13] a [2007/66] vykládány v tom smyslu, že [nebrání tomu], aby příslušné orgány a soudy ve zjevném rozporu s použitelným unijním právem postupně zamítly všechny opravné prostředky podané žalobcem z toho důvodu, že mu bylo zabráněno v účasti na postupu zadávání veřejných zakázek, přičemž je třeba upřesnit, že při podání uvedených opravných prostředků je nutné v závislosti na okolnostech případu vypracovat řadu dokumentů, které vyžadují vynaložení značného množství času a financí, a v neposlední řadě účastnit se jednání, a ačkoli je pravda, že teoreticky existuje možnost určit odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu soudní moci, dotčená právní úprava žalobci upírá možnost žádat od soudu náhradu újmy způsobené v důsledku protiprávních opatření?
- 10) Mají být zásady formulované v rozsudcích [ze dne 9. listopadu 1983, San Giorgio (199/82, EU:C:1983:318), ze dne 30. září 2003, Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513), a ze dne 13. června 2006, Traghetti del Mediterraneo (C-173/03, EU:C:2006:391), vykládány v tom smyslu, že nelze nahradit škodu způsobenou tím, že soud členského státu rozhodující v posledním stupni v rozporu s ustálenou judikaturou Soudního dvora nevyhověl návrhu na obnovu řízení včas podanému jednotlivcem, v jejímž rámci mohl žádat o náhradu vynaložených nákladů?“

K předběžným otázkám

Úvodní poznámky

- 25 Jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí, věc v původním řízení se týká náhrady škody údajně utrpěné společností Hochtief Solutions v důsledku usnesení uvedeného v bodě 22 tohoto rozsudku, kterým Fővárosi Törvényszék (soud hlavního města Budapešti) v posledním stupni potvrdil usnesení Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (soud pro správní a pracovní spory hlavního města Budapešti) uvedené v bodě 20 tohoto rozsudku, v němž posledně uvedený soud odmítl předložit Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce a dále zamítl návrh na obnovu řízení, který společnost Hochtief Solutions podala proti rozsudku Fővárosi Törvényszék (soud hlavního města Budapešti) uvedenému v bodě 14 tohoto rozsudku.
- 26 Z toho vyplývá, že ve věci v původním řízení se jedná o to, zda se tímto postupem Fővárosi Törvényszék (soud hlavního města Budapešti) dopustil porušení unijního práva, které mohlo založit povinnost nahradit škodu, jež v důsledku tohoto porušení údajně utrpěla společnost Hochtief Solutions.
- 27 V této souvislosti chce předkládající soud zejména zjistit, zda má být unijní právo vykládáno v tom smyslu, že za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, má vnitrostátní soud, který projednává návrh na obnovu řízení ohledně rozsudku zakládajícího překážku věci pravomocně rozsouzené, jenž byl vydán později než rozsudek Soudního dvora na základě článku 267 SFEU v rámci řízení, které vedlo k vydání tohoto rozsudku vnitrostátního soudu, povinnost tomuto návrhu vyhovět.
- 28 Právě s přihlédnutím k takto vymezenému kontextu sporu v původním řízení je třeba posoudit předběžné otázky.

K přípustnosti sedmé a deváté otázky

- 29 Předkládající soud ve své sedmé otázce v podstatě žádá Soudní dvůr, aby rozhodl o souladu vnitrostátních procesních ustanovení týkajících se povinných obsahových náležitostí návrhu na přezkum při zadávání veřejných zakázek s unijním právem, zatímco podstatou jeho deváté otázky je,

zda je postupné zamítání, činěné v rozporu s unijním právem, opravných prostředků uchazeče vyloučeného z postupu zadávání veřejných zakázek, jako byla společnost Hochtief Solutions, v souladu s unijním právem.

- 30 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora je postup stanovený článkem 267 SFEU nástrojem spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy. Z toho vyplývá, že je věcí pouze vnitrostátních soudů, kterým byl spor předložen a jež musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, posoudit s ohledem na konkrétní okolnosti věci jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jejich rozsudku, tak relevanci otázek, které kladou Soudnímu dvoru. Jestliže se tedy otázky položené vnitrostátními soudy týkají výkladu ustanovení unijního práva, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout (rozsudek ze dne 28. března 2019, Verlezza a další, C-487/17 až C-489/17, EU:C:2019:270, body 27 a 28, jakož i citovaná judikatura).
- 31 Odmítnutí rozhodnout o předběžné otázce podané vnitrostátním soudem je však možné zejména tehdy, je-li zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení nebo jestliže se jedná o hypotetický problém (rozsudek ze dne 28. března 2019, Verlezza a další, C-487/17 až C-489/17, EU:C:2019:270, bod 29 a citovaná judikatura).
- 32 Sedmá a devátá otázka přitom představují právě posledně uvedený případ. Je totiž zjevné, že tyto otázky nemají žádný vztah k předmětu věci v původním řízení, jak byl shrnut v bodě 26 tohoto rozsudku, a jsou tedy hypotetické.
- 33 Z toho vyplývá, že sedmá a devátá otázka jsou nepřípustné.

K první, druhé, osmé a desáté otázce

- 34 Těmito otázkami, které je třeba zkoumat společně, se vnitrostátní soud zejména táže na výklad zásad formulovaných Soudním dvorem v oblasti odpovědnosti členského státu za škody způsobené jednotlivcům porušením unijního práva ze strany vnitrostátního soudu, který rozhoduje v posledním stupni. Předkládající soud se v podstatě ptá, zda uvedené zásady musí být vykládány v tom smyslu, že se má zaprvé odpovědnost dotyčného členského státu posuzovat na základě vnitrostátního práva, zadruhé, zda nabytí právní moci rozsudku vylučuje určení odpovědnosti tohoto členského státu, zatřetí, zda jde o dostatečně závažné porušení unijního práva, pokud soud rozhodující v posledním stupni odmítne položit Soudnímu dvoru otázku týkající se výkladu unijního práva, která vyvstala v řízení před tímto soudem, a začtvrté, zda tyto zásady brání pravidlu vnitrostátního práva, které vylučuje náhradu škody, pokud se jedná o náhradu nákladů způsobených účastníkovi řízení dotčeným soudním rozhodnutím.
- 35 Zaprvé je třeba připomenout, že pokud jde o podmínky vzniku odpovědnosti členského státu za škody způsobené jednotlivcům porušením unijního práva, které mu lze přičíst, Soudní dvůr opakovaně rozhodl, že poškození jednotlivci mají nárok na náhradu škody, jsou-li splněny tři podmínky, a sice zaprvé porušené pravidlo unijního práva jim přiznává práva, zadruhé porušení tohoto pravidla je dostatečně závažné a zatřetí existuje přímá příčinná souvislost mezi tímto porušením a škodou, kterou tito jednotlivci utrpěli (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 5. března 1996, Brasserie du pêcheur a Factortame, C-46/93 a C-48/93, EU:C:1996:79, bod 51; ze dne 30. září 2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, bod 51, jakož i ze dne 28. července 2016, Tomášová, C-168/15, EU:C:2016:602, bod 22).

- 36 Rovněž je třeba připomenout, že odpovědnost členského státu za škody způsobené rozhodnutím vnitrostátního soudu, proti kterému nelze podat opravné prostředky a jež porušuje pravidlo unijního práva, se řídí stejnými podmínkami (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 30. září 2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, bod 52, a ze dne 28. července 2016, Tomášová, C-168/15, EU:C:2016:602, bod 23).
- 37 Kromě toho platí, že ony tři podmínky připomenuté v bodě 35 tohoto rozsudku jsou nezbytné a dostačující k tomu, aby jednotlivcům vzniklo právo na náhradu škody, ale nevylučují, že odpovědnost členského státu může být založena za méně přísných podmínek na základě vnitrostátního práva (v tomto smyslu viz zejména rozsudky ze dne 5. března 1996, Brasserie du pêcheur a Factortame, C-46/93 a C-48/93, EU:C:1996:79, bod 66, jakož i ze dne 30. září 2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, bod 57).
- 38 Z toho vyplývá, že unijní právo nebrání pravidlu vnitrostátního práva, které pro vznik odpovědnosti členského státu za škody způsobené jednotlivcům porušením unijního práva, které mu lze přičíst, stanoví méně omezující podmínky, než jsou podmínky formulované judikaturou Soudního dvora připomenutou v bodě 35 tohoto rozsudku.
- 39 Jak zadruhé vyplývá z judikatury Soudního dvora, zásada překážky věci pravomocně rozsouzené nebrání uznání zásady odpovědnosti členského státu za škodu způsobenou rozhodnutím vnitrostátního soudu rozhodujícího v posledním stupni, které porušuje pravidlo unijního práva. Mimo jiné z důvodu, že porušení práv vycházejících z unijního práva takovým rozhodnutím již nemůže být v zásadě předmětem nápravy, totiž nemohou být jednotlivci zbaveni možnosti namítat odpovědnost státu, aby se tímto postupem domohli právní ochrany svých práv (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 30. září 2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, bod 34, a ze dne 24. října 2018, XC a další, C-234/17, EU:C:2018:853, bod 58, jakož i citovaná judikatura).
- 40 Z ustálené judikatury Soudního dvora zatřetí vyplývá, že podmínky připomenuté v bodě 35 tohoto rozsudku umožňující určit odpovědnost členského státu za škodu způsobenou jednotlivcům porušením unijního práva, které mu lze přičíst, musí být vnitrostátními soudy v zásadě uplatňovány v souladu s pokyny poskytnutými Soudním dvorem pro jejich uplatňování (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 30. září 2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, bod 100, a ze dne 4. října 2018, Kantarev, C-571/16, EU:C:2018:807, bod 95).
- 41 V tomto ohledu je třeba, zejména co se týče druhé z těchto podmínek, připomenout, že podle judikatury Soudního dvora může být odpovědnost členského státu za škody způsobené rozhodnutím vnitrostátního soudu rozhodujícího v posledním stupni, které porušuje pravidlo unijního práva, založena pouze ve výjimečném případě, kdy vnitrostátní soud rozhodující v posledním stupni zjevným způsobem porušil použitelné právo (rozsudky ze dne 30. září 2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, bod 53, a ze dne 13. června 2006, Traghetti del Mediterraneo, C-173/03, EU:C:2006:391, body 32 a 42).
- 42 Pro určení, zda existuje dostatečně závažné porušení unijního práva, musí vnitrostátní soud, jemuž byla předložena žaloba na náhradu škody, zohlednit všechny skutečnosti charakterizující situaci, která je mu předložena. Mezi skutečnosti, které lze v tomto ohledu zohlednit, patří zejména stupeň jasnosti a přesnosti porušeného pravidla, rozsah posuzovací pravomoci, kterou toto pravidlo ponechává vnitrostátním orgánům, úmyslná nebo neúmyslná povaha spáchaného protiprávního jednání nebo způsobené škody, omluvitelnost nebo neomluvitelnost případného nesprávného právního posouzení, okolnost, že případný postoj zaujatý orgánem Evropské unie mohl přispět k přijetí nebo zachování vnitrostátních opatření nebo zvyklostí odporujících unijnímu právu, jakož i nesplnění povinnosti dotčeného vnitrostátního soudu předložit předběžnou otázku podle čl. 267 třetího pododstavce SFEU (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 5. března 1996, Brasserie du pêcheur a Factortame, C-46/93 a C-48/93, EU:C:1996:79, bod 56; ze dne 30. září 2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, body 54 a 55, jakož i ze dne 28. července 2016, Tomášová, C-168/15, EU:C:2016:602, bod 25).

- 43 V každém případě je porušení práva Unie dostatečně závažné, pokud k němu došlo ve zjevném rozporu s judikaturou Soudního dvora v dané oblasti (rozsudky ze dne 30. září 2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, bod 56; ze dne 25. listopadu 2010, Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, bod 52, a ze dne 28. července 2016, Tomášová, C-168/15, EU:C:2016:602, bod 26).
- 44 Pokud jde o spor v původním řízení, přísluší předkládajícímu soudu, aby s ohledem na všechny skutečnosti charakterizující situaci dotčenou v původním řízení posoudil, zda se Fővárosi Törvényszék (soud hlavního města Budapešti) usnesením uvedeným v bodě 22 tohoto rozsudku dopustil dostatečně závažného porušení unijního práva tím, že zjevným způsobem porušil použitelné unijní právo včetně relevantní judikatury Soudního dvora, zejména pak rozsudku ze dne 18. října 2012, Édukováizig a Hochtief Construction (C-218/11, EU:C:2012:643).
- 45 Pokud jsou začtvrté splněny podmínky připomenuté v bodě 35 tohoto rozsudku, musí členský stát poskytnout náhradu za důsledky způsobené újmou v souladu s vnitrostátními právními předpisy upravujícími odpovědnost, přičemž podmínky náhrady škody stanovené vnitrostátními právními předpisy nesmí být méně příznivé než podmínky platné pro podobné nároky vzniklé na základě vnitrostátního práva (zásada rovnocennosti) a nesmí být upraveny tak, aby v praxi znemožňovaly nebo nadměrně ztěžovaly získání náhrady škody (zásada efektivity) (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 5. března 1996, Brasserie du pêcheur a Factortame, C-46/93 a C-48/93, EU:C:1996:79, bod 67; ze dne 30. září 2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, bod 58, jakož i ze dne 28. července 2016, Tomášová, C-168/15, EU:C:2016:602, bod 38).
- 46 V tomto ohledu z judikatury Soudního dvora vyplývá, že náhrada újmy způsobené jednotlivcům porušeními unijního práva musí být přiměřená vzniklé újmě, tak aby zajišťovala skutečnou ochranu jejich práv (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 5. března 1996, Brasserie du pêcheur a Factortame, C-46/93 a C-48/93, EU:C:1996:79, bod 82, jakož i ze dne 25. listopadu 2010, Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, bod 92).
- 47 Pravidlo vnitrostátního práva, na jehož základě je v případě, kdy je založena odpovědnost členského státu za škody vzniklé porušením pravidla unijního práva rozhodnutím soudu tohoto státu rozhodujícího v posledním stupni, obecně vyloučena náhrada škody, pokud se jedná o náhradu nákladů způsobených účastníkovi řízení tímto rozhodnutím, přitom může v praxi nadměrně ztěžovat, či dokonce znemožňovat získání přiměřené náhrady škody utrpěné tímto účastníkem.
- 48 S ohledem na výše uvedené je třeba odpovědět na první, druhou, osmou a desátou otázku tak, že odpovědnost členského státu za škody způsobené rozhodnutím vnitrostátního soudu rozhodujícího v posledním stupni, které porušuje pravidlo unijního práva, se řídí podmínkami formulovanými Soudním dvorem zejména v bodě 51 rozsudku ze dne 30. září 2003, Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513), což však nevylučuje, že odpovědnost tohoto státu může být založena za méně přísných podmínek na základě vnitrostátního práva. Tato odpovědnost není vyloučena v důsledku toho, že toto rozhodnutí založilo překážku věci pravomocně rozsouzené. Při uplatňování této odpovědnosti přísluší vnitrostátnímu soudu, jemuž byla předložena žaloba na náhradu škody, aby s ohledem na všechny skutečnosti charakterizující dotčenou situaci posoudil, zda se vnitrostátní soud rozhodující v posledním stupni dopustil dostatečně závažného porušení unijního práva tím, že zjevným způsobem porušil použitelné unijní právo včetně relevantní judikatury Soudního dvora. Naopak unijní právo brání pravidlu vnitrostátního práva, které v takovém případě obecně vylučuje náhradu škody, pokud se jedná o náhradu nákladů způsobených účastníkovi řízení škodným rozhodnutím vnitrostátního soudu.

Ke třetí, čtvrté, páté a šesté otázce

- 49 S ohledem na kontext věci v původním řízení, jak je uveden v bodech 26 a 27 tohoto rozsudku, je třeba chápat třetí, čtvrtou, pátou a šestou otázku tak, že se předkládající soud v podstatě Soudního dvora táže, zda unijní právo – zejména směrnice 89/665 a směrnice 92/13, jakož i zásady rovnocennosti a účinnosti – musí být vykládáno v tom smyslu, že nebrání právní úpravě členského státu, která neumožňuje obnovu řízení, v němž soud uvedeného členského státu vydal rozsudek zakládající překážku věci pravomocně rozsouzené, kterým rozhodl o žalobě na neplatnost aktu zadavatele, aniž se zabýval otázkou, která měla být zohledněna podle dřívějšího rozsudku Soudního dvora vydaného v odpověď na žádost o rozhodnutí o předběžné otázce předloženou v řízení o této žalobě na neplatnost.
- 50 V tomto ohledu je třeba připomenout, že čl. 1 odst. 1 směrnice 89/665 a čl. 1 odst. 1 směrnice 92/13 ukládají členským státům povinnost přijmout opatření nezbytná k zajištění možnosti účinného a zejména co nejrychlejšího přezkumu rozhodnutí, která přijali veřejní zadavatelé v rámci zadávacích řízení, na které se vztahují tyto směrnice, z důvodu, že těmito rozhodnutími bylo porušeno unijní právo v oblasti zadávání veřejných zakázek nebo vnitrostátní právní předpisy je provádějící (rozsudek ze dne 15. září 2016, *Star Storage* a další, C-439/14 a C-488/14, EU:C:2016:688, bod 39).
- 51 Cílem těchto ustanovení, která mají chránit hospodářské subjekty před svévolí veřejného zadavatele, je zajistit, aby ve všech členských státech existovaly účinné prostředky nápravy, a zaručit tak účinné uplatňování unijních pravidel v oblasti zadávání veřejných zakázek, a to zejména ve stadiu, kdy lze ještě protiprávní jednání napravit (rozsudek ze dne 15. září 2016, *Star Storage* a další, C-439/14 a C-488/14, EU:C:2016:688, bod 41 a citovaná judikatura).
- 52 Směrnice 89/665 ani směrnice 92/13 neobsahují ustanovení, která by konkrétně upravovala podmínky, za kterých lze tyto prostředky nápravy uplatnit. Tyto směrnice obsahují pouze ustanovení stanovící minimální požadavky, kterým musí odpovídat přezkumná řízení zavedená do vnitrostátních právních řádů k zajištění dodržování předpisů unijního práva v oblasti veřejných zakázek (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. září 2016, *Star Storage* a další, C-439/14 a C-488/14, EU:C:2016:688, bod 42).
- 53 V projednávané věci je ze skutečností poskytnutých předkládajícím soudem zřejmé, že v maďarském procesním právu je obnova řízení ve smyslu čl. 260 občanského soudního řádu mimořádným opravným prostředkem, který v případech, kdy jsou splněny podmínky stanovené tímto ustanovením, umožňuje zpochybnit překážku věci pravomocně rozsouzené, kterou zakládá konečný rozsudek.
- 54 Je přitom nutno připomenout význam zásady překážky věci rozsouzené jak v právním řádu Unie, tak ve vnitrostátních právních řádech. Za účelem zajištění stability práva a právních vztahů i řádného výkonu spravedlnosti je totiž důležité, aby soudní rozhodnutí, která se po vyčerpání možných procesních prostředků nebo po uplynutí lhůt stanovených pro tyto procesní prostředky stala konečnými, již nemohla být zpochybněna (rozsudky ze dne 10. července 2014, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, bod 58, a ze dne 6. října 2015, *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, bod 28).
- 55 Unijní právo tedy vnitrostátní soud nenutí k tomu, aby nepoužil vnitrostátní procesní pravidla, která se soudním rozhodnutím spojují překážku věci pravomocně rozsouzené, třebaže by jejich nepoužití umožnilo napravit vnitrostátní stav neslučitelný s tímto právem (rozsudky ze dne 10. července 2014, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, bod 59, a ze dne 6. října 2015, *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, bod 29).
- 56 Soudní dvůr totiž rozhodl, že unijní právo nevyžaduje, aby vnitrostátní soudní orgán musel v zásadě pozměnit své rozhodnutí zakládající překážku věci pravomocně rozsouzené tak, aby zohledňovalo výklad relevantního ustanovení tohoto práva, který podal Soudní dvůr (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 10. července 2014, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, bod 60, a ze dne 6. října 2015, *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, bod 38).

- 57 Rozsudek ze dne 13. ledna 2004, Kühne & Heitz (C-453/00, EU:C:2004:17), na který odkazuje předkládající soud, nemůže tuto úvahu zpochybnit.
- 58 Z tohoto rozsudku totiž vyplývá, že zásada loajální spolupráce zakotvená v čl. 4 odst. 3 SEU ukládá správnímu orgánu, jemuž byla podána žádost v tomto směru, aby přezkoumal konečné správní rozhodnutí, a zohlednil tak výklad příslušného ustanovení, který mezitím podal Soudní dvůr, jestliže má mimo jiné tento orgán v souladu s vnitrostátním právem pravomoc přezkoumat toto rozhodnutí (rozsudek ze dne 13. ledna 2004, Kühne & Heitz, C-453/00, EU:C:2004:17, bod 28).
- 59 Je však nesporné, že tato úvaha se týká pouze případného přezkumu konečného rozhodnutí správního orgánu, a nikoli, jako je tomu v projednávaném případě, soudu.
- 60 V tomto ohledu z judikatury Soudního dvora vyplývá, že pokud použitelná vnitrostátní procesní pravidla dávají za určitých podmínek vnitrostátnímu soudu možnost, aby pozměnil rozhodnutí zakládající překážku věci pravomocně rozsouzené tak, aby byl stav vzniklý v důsledku tohoto rozhodnutí slučitelný s vnitrostátním právem, musí být tato možnost v souladu se zásadami rovnocennosti a efektivity využita, jsou-li tyto podmínky splněny, k tomu, aby byl obnoven soulad tohoto stavu s unijní právní úpravou (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 10. července 2014, Impresa Pizzarotti, C-213/13, EU:C:2014:2067, bod 62).
- 61 V projednávané věci je z informací poskytnutých předkládajícím soudem zřejmé, že podle článku 260 občanského soudního řádu se obnova řízení, v němž byl vydán konečný rozsudek, povolí, pokud účastník řízení může mimo jiné uplatnit konečné soudní rozhodnutí, které nebylo zohledněno v řízení, v němž byl vydán rozsudek, jehož přezkum je žádán v rámci obnovy řízení, a to pouze pokud se tento účastník nebyl schopen bez vlastního zavinění dovolávat tohoto rozhodnutí v průběhu uvedeného řízení.
- 62 Ze znění šesté otázky kromě toho vyplývá, že maďarské právo umožňuje obnovu řízení, v němž bylo vydáno rozhodnutí zakládající překážku věci pravomocně rozsouzené, v zájmu obnovení ústavnosti na základě nového rozhodnutí Alkotmánybíróság (Ústavní soud).
- 63 Předkládajícímu soudu proto přísluší ověřit, zda maďarská procesní pravidla umožňují změnu rozsudku zakládajícího překážku věci pravomocně rozsouzené tak, aby byl stav vzniklý v důsledku tohoto rozsudku slučitelný s dřívějším konečným soudním rozhodnutím, o němž soud, který tento rozsudek vydal, i účastníci řízení, v němž byl tento rozsudek vydán, již předtím věděli. Kdyby tomu tak bylo, musela by být podle judikatury Soudního dvora uvedené v bodě 60 tohoto rozsudku tato možnost v souladu se zásadami rovnocennosti a efektivity využita za stejných podmínek tak, aby byl stav uveden do souladu s dřívějším rozsudkem Soudního dvora.
- 64 Je však třeba v každém případě připomenout ustálenou judikaturu, podle níž z důvodu, že porušení práv vycházejících z unijního práva konečným soudním rozhodnutím již nemůže být v zásadě předmětem nápravy, nemohou být jednotlivci zbaveni možnosti namítat odpovědnost státu, aby se tímto postupem domohli právní ochrany svých práv (rozsudky ze dne 6. října 2015, Târșia, C-69/14, EU:C:2015:662, bod 40, jakož i ze dne 24. října 2018, XC a další, C-234/17, EU:C:2018:853, bod 58).
- 65 Vzhledem ke všem předcházejícím úvahám je třeba na třetí, čtvrtou, pátou a šestou otázku odpovědět tak, že unijní právo – zejména směrnice 89/665 a směrnice 92/13, jakož i zásady rovnocennosti a účinnosti – musí být vykládáno v tom smyslu, že nebrání právní úpravě členského státu, která neumožňuje obnovu řízení, v němž soud uvedeného členského státu vydal rozsudek zakládající překážku věci pravomocně rozsouzené, kterým rozhodl o žalobě na neplatnost aktu zadavatele, aniž se zabýval otázkou, která měla být zohledněna podle dřívějšího rozsudku Soudního dvora vydaného v odpověď na žádost o rozhodnutí o předběžné otázce předloženou v řízení o této žalobě na neplatnost. Pokud však použitelná vnitrostátní procesní pravidla dávají vnitrostátnímu soudu možnost, aby změnil rozsudek zakládající překážku věci pravomocně rozsouzené tak, aby byl stav vzniklý

v důsledku tohoto rozsudku uveden do souladu s dřívějším konečným vnitrostátním soudním rozhodnutím, o němž soud, který uvedený rozsudek vydal, i účastníci řízení, v němž byl tento rozsudek vydán, již předtím věděli, musí být tato možnost v souladu se zásadami rovnocennosti a efektivity využita za stejných podmínek tak, aby byl stav uveden do souladu s unijním právem, jak bylo vyloženo dřívějším rozsudkem Soudního dvora.

K nákladům řízení

- ⁶⁶ Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

- 1) **Odpovědnost členského státu za škody způsobené rozhodnutím vnitrostátního soudu rozhodujícího v posledním stupni, které porušuje pravidlo unijního práva, se řídí podmínkami formulovanými Soudním dvorem zejména v bodě 51 rozsudku ze dne 30. září 2003, Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513), což však nevylučuje, že odpovědnost tohoto státu může být založena za méně přísných podmínek na základě vnitrostátního práva. Tato odpovědnost není vyloučena v důsledku toho, že toto rozhodnutí založilo překážku věci pravomocně rozsouzené. Při uplatňování této odpovědnosti přísluší vnitrostátnímu soudu, jemuž byla předložena žaloba na náhradu škody, aby s ohledem na všechny skutečnosti charakterizující dotčenou situaci posoudil, zda se vnitrostátní soud rozhodující v posledním stupni dopustil dostatečně závažného porušení unijního práva tím, že zjevným způsobem porušil použitelné unijní právo včetně relevantní judikatury Soudního dvora. Naopak unijní právo brání pravidlu vnitrostátního práva, které v takovém případě obecně vylučuje náhradu škody, pokud se jedná o náhradu nákladů způsobených účastníkovi řízení škodným rozhodnutím vnitrostátního soudu.**
- 2) **Unijní právo – zejména směrnice Rady 89/665/EHS ze dne 21. prosince 1989 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přezkumného řízení při zadávání veřejných zakázek na dodávky a stavební práce, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/66/ES ze dne 11. prosince 2007, a směrnice Rady 92/13/EHS ze dne 25. února 1992 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se uplatňování pravidel Společenství pro postupy při zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a telekomunikací, ve znění směrnice 2007/66, jakož i zásady rovnocennosti a efektivity – musí být vykládáno v tom smyslu, že nebrání právní úpravě členského státu, která neumožňuje obnovu řízení, v němž soud uvedeného členského státu vydal rozsudek zakládající překážku věci pravomocně rozsouzené, kterým rozhodl o žalobě na neplatnost aktu zadavatele, aniž se zabýval otázkou, která měla být zohledněna podle dřívějšího rozsudku Soudního dvora vydaného v odpověď na žádost o rozhodnutí o předběžné otázce předloženou v řízení o této žalobě na neplatnost. Pokud však použitelná vnitrostátní procesní pravidla dávají vnitrostátnímu soudu možnost, aby změnil rozsudek zakládající překážku věci pravomocně rozsouzené tak, aby byl stav vzniklý v důsledku tohoto rozsudku uveden do souladu s dřívějším konečným vnitrostátním soudním rozhodnutím, o němž soud, který uvedený rozsudek vydal, i účastníci řízení, v němž byl tento rozsudek vydán, již předtím věděli, musí být tato možnost v souladu se zásadami rovnocennosti a efektivity využita za stejných podmínek tak, aby byl stav uveden do souladu s unijním právem, jak bylo vyloženo dřívějším rozsudkem Soudního dvora.**

Podpisy.